

ILMAVALGUS

www.tartumaarja.ee

Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Tartu Maarja koguduse infoleht

2/2021

Armas sõber!

On saabunud sügis ning võime olla Issandale tänulikud, et Tema on meid siitsaadik kandnud. Issand on igavene ja Tema lähedases osaduses olles võime meiegi kord kanda igavest vilja. Alanud on uus tõine periood ning täna mõtiskleme oma plaanide ja tegemiste üle. Õnnis on inimene, kui tema plaanid on kooskõlas Jumala tahtega. Kristus ütles kord: *Tarvis on vaid üht. Maarja on ju valinud hea osa, mida ei võeta temalt ära.* (Lk 10:42)

Kui palju on meie elus ajutist, mis haihtub, kui kord lõpeb maine teekond. Kui palju kord kaob sellest, millele me kulutame oma aega, raha ja energiat. Issand suunab meid aga keskendumisele. Jeesus vaatas kord Maarjat, kes oli Tema jalge ees ja ütles, et see, mille ta valis, on hea osa ja seda ei võeta temalt ära. Alles jääb see, mis muutis selle naise hinge.

Meie elu jagunebki selleks, mis meilt kord võetakse ja mida meilt ei võeta mitte kunagi. Meie elu jaguneb ajutiseks ja igaveseks. *Kes oma lihalikule loomusele külvab, see lõikab lihalikust loomusest kaduvust, kes aga Vaimule külvab, see lõikab Vaimust igavest elu.* (Gl 6:8)

Issand kutsub meid üles valima head osa ja lõikama Vaimust igavest elu. Tihti peale arvatakse, et inimene suudab väga hästi otsustada igas elu olukorras, missugune valik on kõige parem. Kuid ilma lõppeedmärgile keskendumata ei suuda me seda teha. Kuhupoole suundub sinu elu? Täpselt samamoodi nagu ei ole otstarbekas ühel ristmikul teha valik suundumaks Valga poole, kui tegelikult soovid sõita Tallinnasse, ei tohiks sa ka oma igapäevaelus teha valikuid, mis viivad sind igavesest Jumalast eemale. Sellepärast peab Taevaisa olema kõige aluseks, mida me oma elus teeme.

Oled sa palvetanud oma elu valikute pärast? Kuhupoole need sind viivad? Oled sa veendunud, et su valikud on kooskõlas Jumala tahtega? Millest sa seda järeldad? Kas toetud Issanda palvevastustele ja Tema Sõnale või oma sisemistele soovidele? Issand armastava Isana tahab olla kõige selle aluseks, mida sa oma elus teed, sest ainult siis saab võrsuda igavene vili.

Olgu siis iga mõte, iga idee, iga meie algatus seotud kindlalt Jumala tahtega. Kas oled avanud uue lehekülje oma elus? Alustanud uue tööga? Otsustasid vahetada elukohta? Osta midagi uut? Teha midagi, mis sulle meeldib? Kui oled otsustanud ükskõik missuguse muutuse kasuks oma elus, on täna tähtsaim küsimus: kas oled selle toonud palves Issanda ette?

Kust tuli idee teha oma elus ühte või teist? Igal ideel on algataja ehk sünnitaja ning meie ülesanne on olla veendu-

nud, et need plaanid, mida me teeme, oleksid algatatud Jumalas. Et need oleksid sünnitatud taevase Isa poolt, mitte ei oleks alguseks meie isekas soov, kadedus, uhkus või mõni muu inimlik pahe.

Kas külvame lihalikule loomusele või Vaimule? Kas liigume oma eluga tupiku poole või kindlasse sihtkohta? Jeesus ütleb: *Iga puu, mis ei kanna head vilja, raiutakse maha ja visatakse tulle.* (Mt 7:19)

Õnnis on inimene, kes oma lootuse paneb Issanda peale ning oma soovid ja plaanid seab kooskõlla Jumala tahtega. Issand, kes on kõigeväeline ja kelle olemus on armastus, saab meie elus tuua esile parima tulemuse, kui laseme Tal seda teha.

Seetõttu juurdu Jumala Sõnas ning sinu esmaseks harjumuseks olgu palve ja sellest võrsuv lähedane osadus Jumalaga. Sinu palveelu Jumalaga olgu häälestatud nagu raadio-saatja, kus signaali saatmine toimub armastuse ning vastuvõtt alandlikkuse lainel. Siis oled sa häälestatud saamaks teada Jumal tahet.

Olgu Issanda armastus meie elu aluseks ning Tema tahe juhtigu meid. Issanda rahu valitsegu meie südames. *Lootuse Jumal täitku meid kõige rõõmu ja rahuga usus, et meil oleks küllaga lootust Püha Vaimu väes!* (Rm 15:13) Issanda õnnistus ja rahu olgu meiega ning olgu meil usaldus Jumala vastu Jeesuse Kristuse kaudu. Aamen.

Timo Švedko,
Tartu Maarja koguduse õpetaja

Püüan tasakaalu hoida

Nii ütleb Maarja koguduse hiljuti valitud juhatuse esimees Priit Kama, kes Ilmavalgusele lühikese intervjuu andis.

Tähistad novembris 50. sünnipäeva. Räägi endast, sealjuures sellest, kes ja mis on Sind elus mõjutanud.

Olen jurist ja riigiametnik, ühtlasi tegutsen õigusteaduskonna õppejõuna. Raske öelda, mis mind kõik mõjutanud on. Kõige rohkem võib-olla siiski see, et täiskasvanuks hakkasin saama siis, kui Eesti järkjärgult vabaks saama hakkas. See on jätnud minusse tunde, et asjad lähevad suures plaanis hästi.

Millal sai Sinust Maarja koguduse liige? Kui oluline oli see samm Sinu jaoks?

Uskuma ja kirikus käima hakkasin juba teismelisena Pärnumaal, kust pärit olen. Maarja kogudusega, kuhu on kuulunud osa minu emapoolset suguvõsa, liitusin, kui käisin siin 1995. aastal leeris.

Mida tähendab Sinu jaoks olla juhatuse esimees?

Näen, et lähiaastad nõuavad seoses kiriku taastamisega koguduse juhilt pühendumist ja hulgani aega.

Kuidas leiad koguduse jaoks aega?

Olen olnud ka varem nii koguduse kui ka kirikut taastava sihtasutuse juhatustes ning enesekriitiliselt võttes olen alati tundnud, et peaksin rohkem pühendumale, kui kõigi muude tegemiste kõrvalt jõudnud olen. Kuna uus õpetaja arvas, et kogudusele oleks praegusel ajal kasulik, kui esimeheks kandideeriksin, siis seda ka tegin. Aga üks tööd teeb ikkagi terve

Vaja on lihtsalt tööd teha ja nähtav olla.

juhatust. Omalt poolt üritan seda korraldada ja tasakaalu hoida, kuid ei loodagi, et jõuan midagi suurt üksi päini ära teha.

Millisena näed koguduse tulevikku?

Ma leian, et linnakogudused on maakogudustega võrreldes ikkagi või sees. Suur linn ümberringi inimesi täis, vaja on lihtsalt tööd teha ja nähtav olla. Kirikuehitus teeb meie kasvamise kindlasti võimalikuks.

Töö kirikus ja koguduses nõuab pikka meelt ja kannatlikkust. Oled Sa selleks valmis?

Olen kirikutöö eripära aastatega tundma õppinud. Kui ettevõttes või riigiasutuses on küsimusi alati valikutes, millised inimesed organisatsiooni sobivad ning millised mitte, siis kirik nii, nagu meie õpetus seda mõistab, on mõeldud kõigi jaoks. Selle järgi tuleb seda tööd ka teha.

80 aastat ootamist saab läbi! Torn kerkib!

Kui aasta esimeses Ilmavalguses torniehitusest kirjutasin, olime alles alustanud. Täna, septembri teises pooles kirikust mõõda jalutades on näha, et pilt on totaalselt erinev. Laia, kahe kitsama tornikorruse alla jäävat osa on kõrgemaks laotud. Kui täpne olla, siis ca 6 meetri jagu. Sisetöödest on valminud liftišaht, valatud on neli vahelaget ja trepid. Esimene tornikorruski on juba ilmet võtnud, aknakaar laotud ning puusepad toimetavad laia osa katuse sarikate kallal.

Jaanipäevaks on tornil kiiver

Ehitaja on töödega graafikus olnud, kuid meie oleme tellinud lisatöid, mis valmimistähtaega edasi lükkavad. Torni täiendava stabiilsuse tagamiseks sai koos projekteerija ja ehitajaga otsustatud laia osa katuse alla tellida lisaks betoonist vahelagi. Tellitud on tornikiiver ja aknad, mida esialgselt hankes sees ei olnud.

Aasta jooksul on Tartu Maarja Kiriku sihtasutus saanud

sihtotstarbelist lisatoetust Tartu linnalt ja kogunud annetusi, mis on võimaldanud tellida lisatöödena tornitipu ehitamise ja aknad. Torniosa aknad annab Maarja kirikule Giga AS ehk Janek Veeber.

Lisatööde tellimisega lükkub kogu torniprojekti valmine uude, 2022. aasta varasuvesse. Tornikiivri tööd algavad projekteerimisega. Olemasolev põhiprojekt ei sisalda tööprojekti jooniseid ning seetõttu on seal suur hulk tehnilisi küsimusi vaja veel lahendada. Kiivri ehitus peaks algama veebruaris ning lõppema enne jaanipäeva. Kevadel peame ootama torniprojekti lõpetamisega temperatuuri +15, et paigaldada plekk. Just selline miinimumtemperatuur on meie projektis oleva pleki valtsimiseks vajalik, et tagada parim tulemus. Ka aknad paigaldatakse torniosale kevadel, kui katusetööd on lõpetatud.

2020. aasta tabas meid oma pandeemiaga ootamatult, ning suur osa planeeritud tegevustest jäi ära. Käesoleval aastal oleme aga pisut hinge saanud tõmmata ning mõned

sündmusedki on saanud korraldatud. 28. mail, kirikute ööl alustasime kivimüügi kampaaniaga. Suve jooksul on kõigil soovijatel olnud võimalus soetada isiklik tornikivi. Kivi peale on saanud kirjutada oma nime, mõtte, soovi, piibli kirjakohta või muu sobiva teksti. Huvi on olnud suur ning tegu tõeliselt emotsionaalse ettevõtmisega.

Kivimüük

Kive on soetatud nt tänuks Jumalale, mälestuseks vanematele, õnneks lastele. Kivi on käinud ostmas väga erineva taustaga inimesed, nt koguduseliikmed, raamatukoguhoidjad, hambaarstid, noored ja vanad, aga ka kivimüüjad ise, ehitajad ja loomulikult on kivi soetanud suur hulk meie armsaid toetajad ja sõpru.

Kive saab veel soetada kuni müüritööde lõpuni. Selleks on vaja aeg eelnevalt kokku leppida, sest igareedest kivimüüki enam ei toimu. Kui soovid kivi soetada, siis palun võta ühendust silvia.leiaru@eelk.ee või 5665 0956.

80 aastat Maarja kiriku hävimisest

Käesoleva aasta 12. juulil möödus Tartu Maarja kiriku hävimisest II maailmasõjas 80 aastat. Veebruaris mälestussündmust planeerima hakates, pakkus Lea Saar välja, et tellime selleks puhuks spetsiaalselt loodud muusikateose, mida meie Tartu Maarja Kirikukoor ette kannab. Mõeldud-tehtud.

Mõned telefonikõned hiljem tuli asuda juba projektide kirjutamise kallale. Alo Põldmäe ja Loone Ots panid pead kokku ja Tartu linnavalitsuse ning Kultuurkapitali toel valminud kantaat „Maarja täht“ koorile, orkestrile ja solistidele tõi minule Maarja kirikus toimunud esmaettekandel pisarad silma. Nõnda valus oli see lugu. Ja nõnda hästi kõlas

see meie toreda kirikukoori ja Tartu-Maarja Kammerorkestri esituses dirigent Lilyan Kaivu käe all. I-le täpi pani meie kiriku vana kella helin valmivast tornist. Tartu Maarja kiriku kell asub praegu Paistu Maarja kiriku tornis ja lööb seal Jumala kiituseks. Sealne lahke õpetaja salvestas meie kella helinat, mida kontserdi eel meie tornist kõlarite abil „helistada“ saime.

Loone kirjutab kantaadist ja selle sünnist käesolevas Ilmavalguses pikemalt, kuid tänan siinkohal idee autorit Lea Saart, kantaadi autoreid Loone Otsa ja Alo Põldmäed, Tartu Linnavalitsust ja Kultuurkapitali projekti toetamast, meie imelisi koguduseliikmeid vabatahtliku töö panustamise eest, Paistu Maarja koguduse õpetajat Allan Kährikut meie kella helina salvestamise ja saatmise eest, dirigent Lilyan Kaivu, Tartu Maarja Kirikukoori ja Tartu-Maarja Kammerorkestrit imelise esituse eest. Täna ka teisi asjaosalisi ja kõiki kuulajaid. Ilma teieta ei oleks see teoks saanud!

Mälestussündmust toetas pildikeelega Tartu linna päeval avatud fotonäitus „80 aastat Tartu põlemisest“. Näitus jääb kiriku juures avatuks kuni ehitusade mahavõtmiseni ning võimaldab uudistajatel näha, millised olid Maarja kiriku ümbruse tänavad enne II maailmasõda või vahetult pärast. Täna autorit Ants Johanson, Indrek Mustimetsa näituse koostamisele kaasa aitamast ja Tartu Linnavalitsust projektitoetuse eest!

Kirikute Öö

28. mail pakkusime kiriku juures sisukat programmi palvuse, kivide müügi, kontserdi, kohviku ja laste meisterdamise nurgaga. Rõõmsaid hetki jagasime päris hiliste õhtutundideni.

Kirikute Öö programm agas kell 18 palvusega Maarja kiriku ja lasteaia vahelisel alal. Tänavas rõõmustas meid sooja ilmaga ning palvetades katsid meie põski soojad päikesekiired.

Palvuse järel võtsid sõna Tartu linnaeape ja Tartu Maarja Kiriku sihtasutuse nõukogu esimees Urmas Klaas ning kivimüügi idee autor Toomas Rätsep. Nende sõnavõttudega sai ühtlasi avatuks kuulutatud võimalus annetuse eest endale taaspüstitatavas Maarja kiriku tornis saada ehituskivi ning see ka soovikohaselt signeerida. Tegelikult aga oli huvi niivõrd suur, et kivisid müüsimise juba enne Kirikute Öö algust. Kõige esimene huviline sõitis juba päeval ekstra bussiga Tartusse, et oma nimelise kivi eest annetus teha.

Kirikute Öö traditsiooniline kohvik pakkus taas ime-maitsvaid hõrgutisi. Koguduseliikmed ja sõbrad olid Ketlin Pekko eestvedamisel küpsetanud imemaitsvaid palasid ja avatud oli kohvik. Rõõmsad pühapäevakooli õpetajad Kadri Isak ja Kersti Saksniit olid lastele ette valmistanud meisterdamisnurgakese. Lapsed said koju viia näputöö Maarja kiriku pildiga.

Kirikute Öö külalistele pakkusid klassikalise muusikaga elamust Mikk Langeproon ja Henri Zibo. Akordionimuusikat said inimesed samuti värskes õhus nautida ning esinejadki olid õuekontserdi andmise üle rõõmsad. Kontserdi korraldas Pille Lille Muusikute Fond.

Silvia Leiaru,
Tartu Maarja Kiriku sihtasutuse juhataja

Maarja kiriku ümbruskond enne ja pärast suurt sõda

Tartu Maarja kirik on mõneti nagu Kivisild – täies ilus oleme saanud teda näha vaid piltidel. Et nüüd pühakojaga kellatorn kõrgust kogub, saame ühte neist kahest linna sümbolist peagi näha ka päriselt. On muidugi kurb, et 80 aastat tagasi juulipõlengutes hävinud maju ja õuesid samal moel rohkem taastada ei saa, sest kuna suure sõja järel oli eluasemetest suur puudus, on siia aja jooksul üles laotud täiesti uus linnaosa.

Vanad majad ja aiad jäid aga visalt tartlaste mällu ja piltidele alles. Neil saab veel kohata kunagisi uulitsaid ning neid mööda astunud toonaseid tartlasi. Allakirjutanu üks kirgi on neid vanu linnavaateid koguda, avastada ja uurida, aga ka leitud info ja tunded kaasas, sõna otseses mõttes ajas rännata ja konnata nüüdseks kadunud linnaruumis.

Fotonäitus “80 aastat Tartu põlemisest” oli suurepärase võimalus ka kõigile teistele huvilistele avalikus linnaruumis näidata üht valikut enne-ja-nüüd-vaateid – millised olid hooned ja uulitsad Maarja kiriku ümbruses 50-120 aastat tagasi ja missugused näevad nad välja praegu.

Kuna pühakojaga ümber ehitusaedadele väljapandavate fotode hulk sai paratamatult olla piiratud, oli kõige keerulisem teha valikut, et toona-pilt oleks kõnekas, aga võrdluses temaga ütleks midagi ka tänapäevane jäädvustus. Võttepaik ise oli ju kunagise fotograafi poolt ette antud, uue foto tegija pidi samas tegema sadu võtteid, et leida tänaval võimalikult õige võttepunkt. Sealjuures olid ka omaegsed kaamerad tüki teistsugused võrreldes kas või nutitelefoniga fotosilmaga.

Näitusel on ka üks õhuvõte – selle uuspildistuse tarvis polnud õnneks siiski lennukit või kopterit tarvis rentida – on olemas droonid ja tuleb vaid rehkendada välja võimalikult õige pildistamise kõrgus ja nurk.

Tartu 1941. aasta tulekahjudes 10.-25. juulil hävis üle 100 hoone ja 1944. aasta märtsis 80 hoonet. Üldse kadus neil aastail kokku umbes pool endisest Tartust! Aja voolates, kui sõja üleelanuid jääb järjest vähemaks ja isiklikud ning varanduslikud tragöödiad unustusse vajuvad, on toonaste õudsete sündmuste meelehoidmisel, nende meeldetuletamisel ilmatu suur tähtsus!

Kummardus legendaarsele fotokunstnikule Peeter

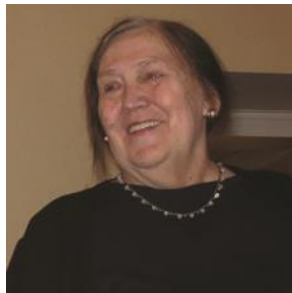
Toomingale, kes 1990. aastate alguses sarnase pildi-paaritamisega selle näituse koostajale eeskujuks oli, samuti Heinrich Riedelile, Herbert Muichneekile, Eduard Sellekesele, Ilja Pähnile, Veljo Rannikule, Vambola Nõmmele ja kõikidele teistele fotograafidele, kes läbi aegade on Tartut jäädvustanud. Tänu abi eest muuseumidele, Kalju Leibile ja Seridisainile. Aitäh, Lea ja Silvia!

Ants Johanson

EELK tänab ustavaid kaastöölisi

Eesti Evangeelsel Luterlikul Kirikul on ilus traditsioon tunnustada teenekaid kiriku töötajaid, toetajaid ja vabatahtlike abilisi üldkiriklikus või koguduse töös osalemise eest. Suur rõõm on, et ka Tartu Maarja koguduse liikmete ja meie sõprade tublid teod paistavad silma ning leiame tänu ja tunnustust saanute seast tuttavaid nimesid. Issand õnnistagu kõiki töötajaid!

Helle Aarsalu on tegutsenud koguduse pühapäevakooli õpetajana, korraldanud ja viinud ellu laste- ja perede laagreid, laulnud kooris, vastutanud eakate töö eest ning kuulunud mitmesse koguduse nõukogu koosseisu. Aga aktiivse inimesena on Hellet jätkunud ka kõigisse teistesse koguduse ettevõtmistesse: talgupäevadele, kiriku taastamiseks annetusi koguma jne. Tänuks ustavuse eest tunnustab EELK Helle Aarsalut tänukirjaga.

Luule Veltmann on osalenud aktiivselt kõigis Tartu Maarja koguduse tegemistes. Luule on olnud laste poolt väga armastatud ja vanemate poolt hinnatud pühapäevakooli õpetaja. Ta vedas palveringi, aitas kaasa jumalateenistuste ettevalmistamisel, jutlustas pereteenistustel ning osales kõigis ühistes tegemistes: talgupäevadel, perelaagrite korraldamisel ja läbiviimisel jne. Luule südamekusest on saanud osa kõik koguduse töötajad, igaühe jaoks on tal varuks julgustav sõna ja hetk aega ühiseks palveks. Ta on üks koguduse alustajadest. Tänuks ustavuse eest tunnustab EELK Luule Veltmanni tänukirjaga.

Kalju Leib on terve elu olnud seotud Tartu Maarja kogudusega. Okupatsiooniajal leeriõnnistuse saanuna, elas ta väga kaasa meie kiriku saatusele ja hoidis alal lootust, et kogudus saab pühakoja tagasi. Kui Eesti iseseisvus taastati, oli Kalju väga aktiivne tutvustama Tartu Maarja koguduse ja kiriku saatust ning rõhutas pühakoja kogudusele tagastamise vajadust. Ta kirjutas artikleid, kogus fotosid ja infot kiriku ajaloo kohta. Temast sai justkui elav aja-

Tartu Maarja kiriku taastamist saad toetada annetades telefoninumbritel

900 1842 5 €

900 1941 10 €

900 2019 50 €

või tehes nimelise annetuse Tartu Maarja Kiriku sihtasutuse kontole Swedbankis EE132200221021269201.

lookandja, kes juba enne kiriku ehitustööde algust taastas pühakoda mentaalselt ja ravis nõnda ka koguduse haavu. Kalju Leib on väga lugupeetud nii koguduses kui ka tartlaste seas. Tänuks ustavuse eest tunnustatakse Kalju Leibi EELK Teeneteristi tunnustusmärgiga.

Heldur Peterson on olnud pikka aega Tartu Maarja koguduse ja Tartu Maarja Kiriku sihtasutuse juhtorganite liige. Täna kuulub ta koguduse nõukogusse. Heldur Peterson oli üks neist, kelle tegevuse tulemusena tagastati Tartu Maarja kirik kogudusele. Tänuks ustavuse eest tunnustab EELK Heldur Petersoni aukirjaga.

Aare Anderson juhtis 15 aastat Tartu Maarja kihelkonna valda, Luunja valda, kuni 2020.a. novembrini. Täna kuulub ta Luunja valla esindajana Tartu Maarja Kiriku SA nõukogusse. Tema vallavanemaks olemise perioodil on Luunja valla ja Tartu Maarja koguduse suhted arenenud sõbralikeks, teineteist toetavaks. Kogudus on olnud oodatud külaliseks valla üritustele kristlikku sõnumit tooma, olnud valla elanikele toeks peretöö valdkonnas ja pakkunud hingehoidlikku tuge. Vald on tulnud appi kihelkonnakirikule taastamisele ja pakkunud tuge koguduse igapäevastes tegevustes. Tänuks koostöö eest tunnustab EELK Aare Andersoni aukirjaga.

Aivar Aleksejev on olnud Ülenurme vallavanem, peale haldusreformi ühinemisi juhib ta Kambja valda. Ta on ka Tartu Maarja koguduse liige ja Tartu Maarja Kiriku SA nõukogu liige. Kihelkonna valla juhina on Aivar suhtunud koguduse tegemistesse väga toetavalt. Oleme teinud head koostööd peretöö valdkonnas, kui valla elanikele on koguduse poolt pakutud hingehoidlikku tuge. Samuti on kogudus olnud oodatud külaliseks valla üritustele tooma kristlikku tervitust. Vald on andnud kogudusele tegevustoe- tust ning toetab ka meie kiriku taastamist. Tänuks koostöö eest tunnustab EELK Aivar Aleksejevit aukirjaga.

Põimisin teksti sajandeid kestvust. Maarja tähe lugu

Kirjutada sõnatekstiga heliteost kirikule on nõudlik, kuid paeluv ülesanne. Põldmäe viisistatud kantaat „Maarja kiriku täht“ sündis suure loomepiinadeta, tegelikult suure rõõmuga. Justkui oleks Issand ise hoidnud oma kätt nende kohal, kes töötasid Tema koja taastuleku nimel. Oli ju „Maarja tähe“ maailmaesiettekanne selle aasta 12. juulil ette nähtud tähistama kiriku hukkumise 80. aastapäeva, meenutama, kuidas jumalale pühitsetud tempel kurjuse tahtel varises, võttes sama kurjuse tahtel kaasa oma õpetaja, pastor Aksel Erich Voo-remaa.

Kirjutasin teksti ühe hingetõmbega, selle tulek oli paari tunni küsimus. Just nagu oleks midagi minu seest tahtnud väljuda, et anda au headusele, mida sümboliseerib kirik ja selle maine hoone; astuda vastu kurjusele, mis on paraku maa peal võimas jõud, kuid mis ei suuda kesta lõputult; ja Tartu linnale, mis on minu

Põldmäe viisistatud kantaat „Maarja kiriku täht“ sündis suurte loomepiinadeta, tegelikult suure rõõmuga. Justkui oleks Issand ise hoidnud oma kätt nende kohal.

jaoks armsaim paik maa peal ja samas eestluse süda.

Põimisin teksti sajandeid kestvust, kui kirik ehitas inimestes üles seda, mille alusel me õigesti elame. Siis seda aega, mil Jumalast, Maarjast ja kirikust ei tohtinud rääkida, saati siis laulda. Ja suure rõõmu, et ühes kirikuga sai surutise alt vabaks ka Eesti riik. Kuid mis teeb tekstist kantaadi? Loomulikult muusika. Aga kes suudaks hea idee – loome

Maarja kiriku auks võimsa teose solistidele, koorile ja orkestrile, aga teeme seda paari kuuga – teoks teha? Vist ainult üks eesti helilooja. See, kellele on lähedane kunagi Maarja kirikust teele läinud laulupeotraditsioon.

Alo Põldmäe, kuidas Sina Maarja kiriku juurde jõudsid?

Esimest korda sain Maarja kirikust aimu, kui nägin Sibe-

Kantaadi „Maarja täht“ muusika kirjutas Alo Põldmäe, teksti Loone Ots. Kantaadi esiettekanne oli Tartu Maarja kirikus 12. juulil.

ris oma isa fotosid Tartu põlemisest suvesõja ajal. Piltide hulgas oli ka tornita Maarja kirik.

Hiljem oli kokkupuude juba isiklikum. Kui muusikakooli ajal kergejõustiku trennis käisin, murdsin kolmikhüppes jalaluu. Juhtus see just sellesamas Maarja kirikus, mis oli siis kohandatud spordisaaliks.

Kuidas vaatasid ettekande ajal tänapäevase, taastatud Maarja kiriku lahendust?

Ma keskendusin hoopis oma teosele, et kas see tuleb välja! Kirikule kirjutada on ju hoopis teistmoodi asi. Ma ei olnud ka kantaati enne kirjutanud, ega sellist teost, mis on mõeldud ettekandeks nimelt kirikus.

Ja tuli välja?

Arvan, et tuli. Nagu ka töötada oli helge, ilus. Seal on leinaosa küll, aga põhitoon on optimistlik ja vaatab tulevikku.

Sa julgesid kirjutada harrastajate koorile kobarakorde...

Need ei ole ju nii hullud, ainult seal Tartu linnaosade juures. Koor oli tubli ja dirigent hea, mis siis karta!

Kas Sind inspireeris ka tõik, et Maarja kirik on laulupeo häll?

Ikka. Eelviimases osas on üks lõik hümnilik.

Alo Põldmäe

Klassikaraadio arhiiv

Nagu ütles kunagi mu filosoofia õppejõud: „Kategooria „ülev““. See ülevus tõukub seotusest laulupeoga.

Aitäh Sulle, Alo! Vastuste eest, aga eelkõige ikka selle mahuka, haarava muusikateose eest, mis on nii Sinu kui ka Maarja kiriku vääriline!

Kui pärast ettekannet tuli minu juurde inimesi, pisarad silmis, siis see oli nii liigutav, et ka minu silmad ei jäänud kuivaks.

Heas, ülevas mõttes. ☺

Loone Ots

Takistused ei ole röövinud koguduse lootust

(Algus vt Ilmavalgus 1/2021)

Jääb vaid imetleda 1955. aastal kogudust teenima asunud õpetaja Richard Sisaski (1909–1980, fotol) järjekindlust nii koguduse iseseisvuse taastamisel kui ka koguduse vara tagastamisel. Tallel on tema pöördumine ka Moskvasse valitsusjuhtide poole.

Pole otstarbekohane

Esmalt aga on Sisask saatnud nii Tartu linna täitevkomitee esimehele kui ka ENSV Ministrite Nõukogu esimehele avalduse, milles kinnitab, et ei nõustu kirikumüüride äravõtmisega ja avaldab selles osas otsustavat protesti. Samas palutakse avaldusega korraldust, et „kirikumüüride igasugune lammutamine kohe seisma pandaks kuni kõrgemal seisvad ametasutused käesolevas asjas oma seisukoha avaldavad.“ Kiri kannab 10. septembri 1956. aasta kuupäeva.

Vastus saabus aga hoopis EELK Konsistooriumi vahendusel ja 15. märtsil 1957: kuna Tartu Peetri kirikus on kogudusel kasutada korralikud ruumid, ei leia Ministrite Nõuko-

gu otstarbekohaseks „üle anda palveruumina Maarja pihtkonna käsutusse Tartu linna tubdispanseri hoonet Õpetaja tn. 5.“

NSVL Presiidiumi esimehe Vorošilovi kantselei ülemale läheb kiri teele 10. mail 1957. Nii on tempil, mis kinnitab, et teele on saadetud tähtitud kiri. Ikka koguduse nime tagasisaamise ja maja asjas. „Pöördume Teie poole rohkem kui 2000 inimese huvides ja Tartu kõige vanema koguduse nimel, kellel on üle

Richard Sisask

700 aasta pikkune ajalugu,“ algab kiri. Kirjale on lisatud Õpetaja tn 5 asuva maja taastamisluba ja kasutamisluba, akt koguduse poolt tehtud tööde ülevaatusel kohta ja taastatud maja mõõdud. Käesoleva kirja teisend on saadetud Partei Keskkomitee esimesele sekretärile N. S. Hruštšovile.

Vastuse on saatnud ENSV Ministrite Nõukogu juures asuv usukultusasjade nõukogu volinik EELK peapiiskop Jaan Kiivitile: kõrgemalseisvate instantside poolt ei ole tehtud muudatusi ENSV Ministrite Nõukogu otsuses Maarja pihtkonna kohta. Otsus jääb kehtima ja koguduseelu jätkub mitukümmend aastat Peetri kiriku tiiva all. Kirikust ümber ehitatud Eesti Põllumajandusakadeemia võimla valmib 1961.

Taassünd

Alles vabadusetuultes tekkis kogudusel uus lootus iseseisvuda. 1991, vahetult enne vabariigi aastapäeva võttis koguduse juhatus vastu koguduse põhikirja. Linnapea korraldusega registreeriti Tartu Maarja koguduse põhikiri ja tunnistati tema kui juriidilise isiku õigusvõimet 8. märtsil 1991. Sellest saab iseseisva koguduse taassünni päev. Koguduse registreerimistunnistuse on linnavalitsus välja andnud 11. märtsil. Ettevõtteregistris on talle antud registreerimisnumber 24010262.

Üks etapp sai sellega läbi, ent kohe alustab 1980 kogudust teenima asunud õpetaja Otto Tallinn (1914–1995, fotol) koguduse juhatuse volitusel järgmist pikka teekonda – vastamaks kogudust kui omandireformi õigustatud subjekti.

Alles 20. mail 1994 on Tartu Linnavalitsuse linnavarade

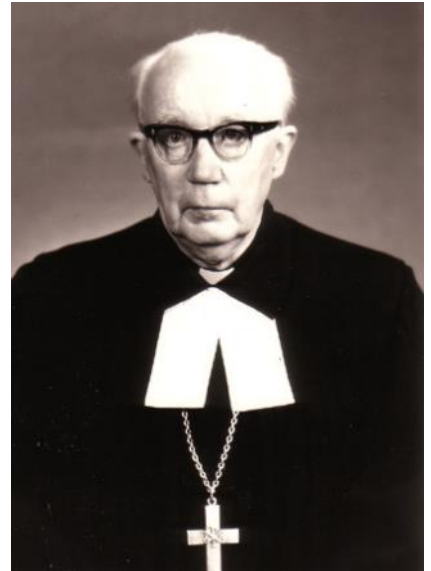
Linnapea korraldusega registreeriti Tartu Maarja koguduse põhikiri 8. märtsil 1991.

osakonnast saadetud kogudusele õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise komisjoni otsus, et kinnistu Pepleri 1, kinnistu Õpetaja 3, 5 ja kinnistu Pärna 19 on tunnustatud omandireformi objektideks. Ühtlasi on kogudus tunnustatud nimetatud objektide õigustatud subjektiks.

Nagu teada, ei läinud kõik aga kergelt. 1936. aastal valminud kogudusemaja tagastati 1997 ja piiskop Einar Soone pühitses selle 10. detsembril 1997.

Kuigi kogudus ja Tartu praostkond asutasid 2003 kirikuhoone taastamiseks sihtasutuse, allkirjastasid koguduse juhatuse esimees Ilmar Tops ja linnavalitsuse esindaja Eva Lääne alles 16. detsembril 2008 notari juures lepingu, millega kogudusele anti üle kinnistu Pepleri 1a ja sellel asuv kirikuhoone.

Rita Puidet

Otto Tallinn

Maarja Kirikukooril ja Tartu-Maarja Kammerorkestril on toimekas aasta

Alustasime hoogsalt 10. jaanuaril ja tõenäoliselt lõpetame esinemistega 20. detsembril.

On ilus, et alustasime aastat oma armsa kiriku juures - laulsime Maarja kirikutorni nurgakivi paneku üritusel. Pärast vahepealset pisikest pausi jätkasime tööd alates maist, et valmistada juunikuisteks kontsertideks Tallinnas Jaani kirikus ning Tartus Maarja kirikus. Esitusele tulid Arnold Schönbergi „Verklärte Nacht“ keelpillidele ja Argentiina helilooja Luis Bacalovi „Misa Tango“ koorile, orkestrile ja solistidele. Solistideks olid noored ja andekad lauljad Maarri Ernits ja Brett Pruunsild ning akordionist Henri Zibo.

12. juulil toimus Maarja kiriku pommitamise 80. aastapäeva mälestuskontsert, kus tuli esmaettekandele Alo Põldmäe ja Loone Otsa ühistööna loodud kantaat „Maarjataht“.

Pärast kosutavat suvepuhkust alustasime taas ning juba 20. septembril toimus meie kontsertsarja „Pühitsused“ esimene kontsert „Muhe Vivaldi“. Sedakorda muusikakooli Tubina saalis, solistideks sopran Ragne Saul, alt Merle Silmato ning viiulil Linda-Anette Verte. Ettekandele tulid An-

tonio Vivaldi kaks kuulsamat teost: imekaunis „Gloria“ koorile, orkestrile ja solistidele ning neljast viiulikontserdist koosnev tsükkel „Neli aastaega“.

Kõige suurem ja pidulikum sündmus ootab meid ees detsembris, mil tähistame kolme kontserdiga koori 185. sünnipäeva. I advendil, 29. novembril esitame Tartu Jaani kirikus C. Saint-Saënsi Jõuluoratooriumi.

Päris sünnipäevakontserdid toimuvad 13. detsembril Jõhvi Kontserdimajas ning 20. detsembril Tartu Pauluse kirikus.

Ah jaa, vahepeal osaleme veel koorikonkursil „Tallinn 2021“.

Ootame kontsertidele!

Lilyan Kaiv

Tartu Maarja Kirikukoor saab oma algusajaks lugeda aastat 1836. Tartu Maarja kirik on Eesti laulupidude traditsiooni häll. Tartu Maarja Kirikukoor esines Eesti I üldlaulupeol 1869. aastal.

Kontsert Tartu Maarja kirikus

Tulemas! Ärkamise aeg 400 – IX Tartu segakooride laulupäeva kontsert

Tiigi Seltsimaja korraldusel toimub 23. oktoobril Maarja kirikus IX Tartu segakooride laulupäeva kontsert. Laulupäeva kontserdi piletituluga toetatakse Tartu Maarja kiriku taastamist.

Segakooride laulupäev Tartus on pühendatud ärkamisaja heliloojate Karl August Hermann ja Friedrich August Saebelmanni 170. ning laulva revolutsiooni suurkuju Alo Mattiiseni 60. sünniaastapäevale. Kõiki kolme heliloojat ühendab viimase isamaaline tsükkel „Viis ärkamisaegset laulu“, mis loodi kolm aastat enne Eesti iseseisvuse taastamist ning mille esimene avalik esitus toimus mais 1988 Tartu kümnendatel muusikapäevadel.

1988. aasta suvest sai Alo isamaaliste laulude suvi ning esimese ärkamisaja viisid kõlasid taas – nõudvama, ässitava ja protestivamana, ent endiselt ühendava ja kaasahaaravana. Võib kindlalt väita, et „Viis ärkamisaegset laulu“ oli eestlaste laulva revolutsiooni kõige olulisem teos, mille sadadele tuhandetele alatiseks mällu sööbinud esitused sillutasid teed riigi iseseisvuse taastamisele ning Alo Mattiisen oli üks selle erilise ajajärgu populaarsemaid inimesi.

Kolm heliloojat ja kaks ärkamisaega kohtuvad taas 23. oktoobril eestlaste laulupeokirikus, kus toimub Tartu segakooride heategevuslik kontsert Alo Mattiiseni 60. sünniaastapäeva auks ning laulupeokiriku taastamise toetuseks.

Kontserdi kavas on K. A. Hermann ja F. A. Saebelmanni koorilaulud originaalseadetes esimesest ärkamisajast ning muidugi Mattiiseni armastatud viis isamaalist laulu. Solistina astuvad üles Ott Lepland ja Karmen Puis (Teater Vanemuine) ning kaastegev on Urmas Lattikase ansambel.

Enda kirjutatud ajastupõhised vaheteksid kannab kontserdil ette helilooja ja muusikaloolane Alo Põldmäe, kes tundis Alo Mattiisenit hästi ka isiklikult. Klaveril Jaanika Rand-Sirp. Konfereerib Andres Dvinjaninov. Laulupäeva kunstiline juht on Lauri Breede.

IX Tartu segakooride laulupäeval osalevad:

- ♦ Tartu Hansa segakoor, dirigent Eva Kams;
- ♦ Politseikoor Chorus Menticum, dirigent Eve Paap, koormeister Ingrid Pihelgas;
- ♦ Kammerkoor SoLeMiJo, dirigent Nele Valdrü;
- ♦ Luuska Lauluühing, dirigent Patrik Sebastian Unt;
- ♦ Kammerkoor A. Le Coq, dirigendid Ragne Lind ja Jana Käär;
- ♦ Laulukoor Tarbatu, dirigent Lauri Breede;
- ♦ Tartu Maarja Kirikukoor, dirigent Lilyan Kaiv;
- ♦ Haaslava meeskoor, dirigent Kalev Lindal.

Kontserdi piletid on saadaval Piletimaailmas.

Lapsed on koguduses oodatud

Jeesus ütleb: „Laske lapsed olla ja ärge keelake neid minu juurde tulemast, sest selliste päralt on taevariik!”

Head sõbrad!

Koguduses on võimalust mööda jätkunud lastetöö. Oleme õnnelikud, et meil on tublid lastetöötajad, kel silm särab ja vaim värske – tänu nende hindamatule panusele saab kogudus ületada kõik ettetulnud raskused. Nii oli lastel võimalik osaleda suvel lastelaagris. Sel aastal võttis meie kogudus osa juulikuus toimunud Valga praostkonna korraldatavast iga-aastasest lastelaagrist Soontagal. Meie töötajad korraldasid erinevaid mängu ja tegevusi ning kaetud sai ka korralik toidulaud. Suur tänu kõikidele abilisetele!

Nüüdseks on alanud uus lastetöö hooaeg. Septembri alguses said kooliminejad selleks õppeaastaks kaasa Jumala õnnistuse. 26. septembril alustasime taas pühapäevakooliga. Tunnid toimuvad igal pühapäeval jumalateenistuse ajal algusega kell 13 ning on nüüdsest kahes vanusegrupis. Oodatud on lapsed vanuses 3-14 aastat. Jaotame lapsed vanuseti kahte rühma: koolieelikud ja kooliskäijad. Teismelistelt ootame osalemist jumalateenistusel.

Sõltumata pühapäevast on vähemalt üks lastetöö

ruum peredele alati avatud, seda ka suvel. Seal on alati või-malus joonistada, värvida värvilehti või vaadata raamatuid. Soovime, et lastega tulek oleks peredele võimalikult mugav ning et väiksemad lapsed leiaks jumalateenistuse ajal lisategevust. Kõik lastega pered on väga oodatud Tartu Maarja koguduse jumalateenistustele.

Tere tulemast Tartu Maarja kogudusse!

Paus tuli kasuks

Hedalen Sillaots õpib Tartu ülikoolis ja on Maarja koguduse vabatahtlik, kes korrastas koguduseliikmete andmebaasi. Tal on kolm venda, talle meeldivad loomad, loodus ja inimestega suhtlemine. Ta on õppinud erinevaid tantsustiile ja tege- lenud 13 aastat koorilauluga.

Kuidas sa kirikuni jõudsid?

Olen varasemalt Maarja kogudusega seotud ja kui õpin- gutest ülikoolis pausi võtsin, mõtlesin vabatahtlikule tööle. Nii avanes võimalus kiriku heaks midagi teha ning ma kohe tundsin, et see on minu jaoks, minu võimalus midagi kogu- dusele tagasi anda.

Kas tunned Jumala juhtimist enda elus?

Tunnen küll jah. Olen pidanud tegema selliseid otsuseid, mis ei ole väga populaarsed, kuid mille puhul ma olen tund- nud, et pean need tegema. Jumal on mingites elu ohtlikes olukordades pannud käe ette ja kaitsnud mind palju.

Oled liitunud Facebooki grupiga „Pean saama näidelda, muidu suren“. Kuidas siiani läinud on?

Olen kandideerinud veel üsna vähestesse projektidesse ning enamusesse neist pole kahjuks saanud. Kord sain Tommy Cashi muusikavideo *castingule*, mis toimus Tallin- nas. Kuna aga mul oli tookord Tartus palju tegemist, siis ma osatäitjate otsingule ei hakanud minema. Hiljem, vaadates tema uut videot, on mul hea meel, et ma valituks ei osutunud.

Tartus on vähe filmi- ja reklaamivõtteid ning pildistami-

si. Kui keeruline see on ühe alga- ja taustanäitleja jaoks?

Tartus elades on kindlasti liht- sam oma aega panustada sellele valdkonnale ja piisava motivat- siooni korral saab kindlasti ka Tal- linnasse kohale mindud.

Kuidas sa suh- tud sellesse, kui kristlasele an- takse roll, mis pole kristlasele kohane?

See on suhte- line. On väga raske tõmmata kindlat joont, mis veel on kristlasele kohane ja mis mitte, aga iga inimene peaks suutma ise enda piire tunnetada ja kristlasele on see mõnes mõttes lihtsam.

Küsis Hanna Järve

Lastelaagris

Koguduse juhtorganite töö

2021. aasta oli EELKs valimiste aasta. Eelmises Ilma- valguses jagasime uudist sellest, et 21. veebruaril astus ametisse Tartu Maarja koguduse uus nõukogu. Nõukogu kokkutsumisega pidime siiski ootama piirangute perioodi lõppemiseni.

30. mail toimus esimene nõukogu koosolek, kus oluliste küsimustena kinnitati 2020. aasta eelarve täitmine ja 2021. aasta eelarve ning valiti uus juhatus ja mitmed kogudusetöös vajalikud töötajad.

Valimiste tulemusel usaldas nõukogu koguduse igapäevast elu korraldama juhatuse liikmed Priit Kama (esimees), Heikki Valk (aseesimees), Helika Gustavson-Rätsep, Lea Saar ja Indrek Pekko. Õpetaja on juhatuse liige ameti poolest.

Revidendiks valiti Viivika Padar ning sinodisaadikuteks Rita Puidet ja Priit Kama.

Valitud juhtorganite ametiaeg kestab neli aastat.

Misjonitööl Myanmaris said tuttavaks kohalikud inimesed ja olustik

Kutsume osa saama naisteõhtust

"Avastamata pärl Myanmar".

Traditsiooniliselt segunevad sel "reisil" jutud ja maitseed.

Teejuhiks on Helene Toivanen.

Naisteõhtu toimub kogudusemajas

14. oktoobril kl 18.

Koguduse teated

Jumalateenistused toimuvad pühapäeviti algusega kell 13:00 kogudusemajas. Jumalateenistuse ajal toimub lastele pühapäevakool.

Igal neljapäeval kell 19 koguneb palvegrupp.

6.10. kell 18 algab leerikool. Tunnid toimuvad igal nädalal kolmapäeviti kell 18:00-19:30. Leerikool lõpeb piduliku leeriohnnistamisega 28. novembril 2021. a.

Registreerumine kohapeal. Leerikooliga saab liituda ka hiljem. Info telefonil 553 4529 või e-aadressil timo.svedko@eelk.ee

9.10. kell 16 saksakeelne jumalateenistus.

10.10. kell 16 ülistusõhtu.

13.10. kell 12 vanavanemate vestlusring. Avastame koos kasvatusteadlase Inger Kraaviga vanavanemaks olemise võlu.

14.10. kell 18 naistekas: avastamata pärl Myanmar. Traditsiooniliselt segunevad sel "reisil" jutud ja maitsed. Teejuhiks on Helene Toivanen.

20.10. kell 12 eakate teetund. Teetundides tähistame ka sünnipäevasid. Tere tulemast osadusse!

20.10. kell 18 algab leinagrupi töö. Grupiga ootame liituma inimesi, kes on surma läbi kaotanud lähedase inimese. Info ja registreerumine telefonil 5218589.

23.10. toimub meie Maarja kirikus IX Tartu segakooride laulupäev. Piletitulu annetatakse Maarja kiriku taastamistööde toetuseks. Tule kirikuehitajaks ja saa osa suurepärasest kontsertelamusest.

27.10. kell 12 vanavanemate vestlusring.

28.10. kell 16 piibliring erivajadustega inimestele. Kõneleb Kirsi Vimpari.

10.11. kell 12 vanavanemate vestlusring.

17.11. kell 12 eakate teetund.

18.11. kell 16 piibliring erivajadustega inimestele. Kõneleb Kirsi Vimpari.

24.11. kell 12 vanavanemate vestlusring.

28.11. kell 13 I adventi jumalateenistus

29.11. kontsertsarja „Pühitsused“ kontsert „Jõulud linnas“ Tartu Jaani kirikus; Tartu Maarja Kirikukoor ja Tartu-Maarja Kammerorkester.

Kõik üritused toimuvad kogudusemajas Õpetaja 5, kui ei ole märgitud teisiti.

Kui teil on soov saada kodust armulauda, erapihti või on vajadus kiriklike talituste järele, võtke palun ühendust koguduse õpetaja Timo Švedkoga telefonil 553 4529. Lisaks õpetajale pakub hingeabi ka koguduse hingehoidja Lea Saar, telefon 521 8589. Ärge jääge oma murega üks!

Liikmeannetusi saab maksta ülekandega:

SEB EE151010220041155014

Saaja: EELK Tartu Maarja kogudus

Swedbank EE922200221005116309

EELK Tartu Maarja kogudus

Õpetaja 5, 51003, Tartu

Tel: 7341111 / E-post: tartu.maarja@eelk.ee

Koguduse õpetaja: Timo Švedko Tel: 5534529

Timo.Svedko@eelk.ee

Kodulehekülg: www.tartumaarja.ee

Info ja teenistuste ülekanded: <https://www.fb.com/tartumaarjakogudus>